

ارزیابی توان زیست محیطی منطقه شکارممنوع خرمناز جهت توسعه اکوتوریسم (با استفاده از GIS)

¹ ندا اورک، ² جعفر مرشدی، ³ مرضیه افشار*

¹ عضو هیئت علمی و استادیار گروه علوم محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، اهواز، ایران
nedaorak@yahoo.com

² استادیار گروه علوم محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، اهواز، ایران
Jafarmorshdi@gmail.com

³ دانشجوی کارشناسی ارشد ارزیابی و آمایش سرزمین، گروه علوم محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، اهواز، ایران

09360904653Marziyehafshar@yahoo.com

چکیده

امروزه طبیعت گردی در میان گونه های مختلف گردشگری از جایگاه ویژه و رشد قابل توجهی برخوردار است. شهرستان بویراحمد در استان کهگیلویه و بویراحمد، با انواع اکوسامانه های کوهستانی، جنگلی و مرتعی دارای قابلیت های فراوانی برای گردشگری می باشد. منطقه شکارممنوع خرمناز با مساحتی حدود 19935 هکتار در استان کهگیلویه و بویراحمد، از توابع شهرستان بویراحمد واقع شده است. این مطالعه با هدف ارزیابی زیست محیطی محدوده مطالعاتی منطقه شکارممنوع خرمناز به منظور کاربری اکوتوریسم (با استفاده از GIS) به انجام رسیده است. در این مقاله با استفاده از مدل مخدوم به تحلیل تناسب سرزمین برای توسعه کاربری مورد نظر با تلفیق لایه های اطلاعاتی و آنالیز در نرم افزار GIS نقشه ارزیابی توان محیط زیستی جهت کاربری گردشگری تفرج متمرکز و گسترده تهیه شد. تفرج متمرکز، شامل آن دسته از تفرج هاست که نیاز به توسعه دارند مانند شنا. تفرج گسترده، شامل آن دسته از تفرج هاست که نیاز به توسعه ندارند مانند کوهنوردی نتایج این بررسی نشان می دهد منطقه برای توسعه تفرج گسترده و تفرج متمرکز دارای توان است و محدوده مورد مطالعه دارای توانمندی برای توسعه اکوتوریسم می باشد.

واژه های کلیدی: ارزیابی زیست محیطی، اکوتوریسم، منطقه شکار ممنوع خرمناز، GIS، مدل مخدوم

مقدمه

امروزه اکوتوریسم به عنوان مفهومی که بر پایه ایده ال های حفاظت محیط زیست و توسعه پایدار استوار است، رواج جهانی دارد. امروزه مطالعات گسترده ای درباره اکوتوریسم در جریان است و بوم گردی به قصد بازدید از خاستگاه های طبیعی و باهدف حفاظت از میراث فرهنگی به مثابه گزینه سودمند اقتصادی پنداشته می شود. این گونه از گردشگری دربرگیرنده آثار محیط زیستی، اقتصادی و اجتماعی است (تولایی، ۱۳۸۳). گردشگری گسترده ترین صنعت خدماتی در دنیاست و امروزه به عنوان صنعت سبز، صنعتی که همساز با طبیعت است مطرح می باشد. این صنعت متنوع به عنوان منبع اصلی اشتغال زایی، درآمد، شکوفائی اقتصادی و توسعه ساخت های زیربنائی در بسیاری از کشورهای جهان به شمار می آید. همه کشورها امروزه رقابتی تنگاتنگ در پی بهره گیری از مزایای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و به ویژه دریافت سهم بیشتری از درآمد و بالاترین سطح اشتغال زایی ناشی از بهینه سازی صنعت گردشگری هستند. دست اندرکاران گردشگری برای کسب موفقیت در صنعتی چنین پویا، نیازمند آگاهی از محیط و عواملی بیرونی و درونی هستند که این صنعت را تحت تأثیر قرار می دهند. (جهانیان و نادعلی پور، ۱۳۸۸). رشد فزاینده شهرنشینی در دهه های اخیر سبب شده است که توجه به صنعت توریسم به عنوان بزرگترین و متنوع ترین صنعت و نیز به عنوان هدفی قابل حصول در فرآیند توسعه پایدار، مورد توجه قرار گیرد. بسیاری از کشورها این صنعت پویا را منبع اصلی درآمد، ایجاد اشتغال، رشد بخش خصوصی، تبادلات فرهنگی و انسانی و توسعه ساختار زیربنایی می دانند (درام و مور^۱، ۲۰۰۲). "اکوتوریسم" مخفف، Ecological Tourism نوعی از توریسم است که معنای لغوی آن در ادبیات فارسی "طبیعت گردی" می باشد و گرایشی تازه در صنعت جهانگردی و مبتنی بر مسافرت های هدفمند همراه با دیدار و برداشت های فرهنگی و معنوی از جاذبه های طبیعی و لذت جویی از پدیده های گوناگون آن است (رضوانی، ۱۳۸۰). امروزه گردشگری یکی از امید بخش ترین فعالیتهایی است که از آن به عنوان گذرگاه توسعه یاد می کنند (۱۹۹۸، Swarbrook). همچنین بسیاری از کاربردهای GIS در ارزیابی اثرها شامل توابع اصلی و اساسی GIS نظیر اندازه گیری طول و مساحت، تولید نقشه و رویهم گذاری نقشه ها می شود که قبلاً به صورت دستی صورت می گرفت اما امروزه با استفاده از سامانه های اطلاعات جغرافیایی این روش (رویهم گذاری) بسیار فراگیر شده است. (Smith, 1993).

از این رو، برای آنکه برنامه ریزی اصولی با توجه به پتانسیل های خاص این منطقه انجام گردد در این مطالعه با فرض این که «با توجه به وجود شرایط و جاذبه های جغرافیایی، منطقه شکار ممنوع خرم ناز دارای پتانسیل توسعه اکوتوریسم است و تحقق این امر منجر به توسعه منطقه خواهد شد»، با استفاده از مدل مخدوم در محیط GIS^۲ به ارزیابی توان منطقه برای کاربری اکوتوریسم پرداخته شد.

محدوده مورد مطالعه